

նեայ . բոլոր օրը աշխատանքով ու իր հայրենեաց օգտին համար խորհուրդներ ընելու կ'անցընէր , և գիշերները կարդալու հետ ըլլալով՝ քանի կ'երթար իր ճարտասանութիւնը անյաղթելի ուժ մը կ'առնէր : Սեւու արժանի բաներ են այն ատենախօսութիւններն որ Մեգլիոյ խորհրդարանին մէջ ու անկէ ալ դուրս ըրած էր , ու Նարոպայի օրագիրները մեծ խնամքով կը հրատարակէին :

Եւ ատ թշնամիներ ալ ունեցաւ () . քոնէլ , բայց ինքը զանոնք արհամարհելով՝ անոնց թշնամութենէն փնաս մը չկրէր . Ռաւանտացիք իրեն շատ ստակ թողակ կապեցին , բայց ինքը ան ստրկին մեծ մասը իր հայրենեաց պիտոյիցը կը գործածէր : Սիշտ կ'ըսէր թէ ով որ դժուարութեց չկրնար յաղթել՝ ինքը նոյն դժուարութիւնները անյաղթելի կ'ընէ , բայց անխոնջութե գիմացը բան չգիմանար : Երբութե ատենն ալ երիտասարդութեան կրակը վրան էր , ինչպէս որ 1840ին խօսած ճառերէն մէկուն մէջ կ'ըսէ . « Մահ տես կը ծերանամ , բայց կամքս նոյն է , այսինքն ազատութիւն հայրենեացս . հոգիս չծերանար , և ձեռուըներս զօրաւոր են հայրենիքս պաշտպանելու » :

() քոնէլ իրեն կրօնական պարտքերուն շատ հաւատարիմ էր . սուրբ խորհուրդներուն ստէպ կը մերձենար բարեպաշտութեամբ , և բոլոր Ռաւանտայի ժողովրդեան բարի օրինակ էր : Ռաւանտայի ժողովրդեան հոգի ամենին չէ տեսնուած () քոնէլի վրայ , և այնչափ փառաց հասնելէն վերջն ալ առջինին պէս խոնարհամիտ , գթած ու սիրելի էր ամենուն . բարձրահասակ ու յաղթանդամ էր մարմնով , և կերպարանքը նշանական , հագուստը անպաճոյճ , բայց ամէն շարժմունքն ալ ազնուական :

() քոնէլ ամէն մարդու կրնայ ճշմարիտ ազգասիրութեան օրինակ ըլլալ : Հարկ չէ որ ամէն մարդ () քոնէլին լեզուն ու գրիչը ունենայ . բայց

ճշմարիտ ազգասէր ըսուիլ ուզողը պէտք է որ () քոնէլին աստուածապաշտութիւնը , խաղաղասիրութիւնը , անշահասիրութիւնն ու խոհեմութիւնը ունենայ , և ջանայ աշխատի անդադար իր հայրենեացը օգտին ու պայծառութեանը պատճառ ըլլալու : Մն ատեն տարակոյս չունենայ որ իր անունն ալ () քոնէլի անուննը պէս անմահ կը մնայ , և ազգին յաջորդներուն օրհնութիւնն ու գովեստները արժանապէս կը ժառանգէ :

2. Ը

Ճշմարիտ հայրենասէրը պէտք է սիրէ իր երկիրը , իր երկրին օրէնքները և ազատութիւնները . և հասարակաց օգուտը անձնական շահէն վեր պիտի դնէ :

ԱՆԽԱՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սարգիսի նեայ երկարութիւնը :

Ինչպէս որ առողջ օդի ու աղէկ կլիմայի մէջ ապրիլը մարդուս առողջութեանն ու երկար ապրելուն պատճառ է , ասանկ ալ քաղաքականութիւնն ու կրթութիւնը մարդուս երկայնակեցութեանը մեծ պատճառներէն մէկն է . և աս բանս քանի կ'երթայ՝ Նարոպայի մէջ աւելի յայտնի կը տեսնուի . վասն զի եթէ մէկը նոյն երկրի մը մէջ քաղաքականութիւնը չծաղկած ատենուան մեռնողներուն թիւը ծաղկած ատենը մեռնողներուն հետ բաղդատելու ըլլայ՝ մէկէն տարբերութիւնը կ'իմանայ : Նա ահա ասանկ քաղաքատութեամբ հոս դնենք Նարոպայի քանի մը գլխաւոր տէրութեանց մեռնողներուն թիւը , որով կը տեսնուի թէ որչափ տարուէ տարի մեռնողները պակսելու վրայ են .

Հուլիս	1754	ինչուան 1763	34	— 1	1821	ինչուան 1831	45	— 1
Տանիմարբա	1751		32	— 1	1817		45	— 1
Գերմանիա	1788		32	— 1	1825		45	— 1
Բրուսիա	1717		30	— 1	1821	1826	39	— 1
Աւստրիա	1822		40	— 1	1828	1830	43	— 1
Հոլանտա	1800		26	— 1	1824		40	— 1
Անգլիա	1690		30	— 1	1844		45	— 1
Գաղղիա	1772		25	— 1	1844		44	— 1
Հռովմայ տէրութիւն	1767		21	— 1	1829		28	— 1
Լոմպարտիա	1769	1774	27	— 1	1828		31	— 1

Եւ Համեմատութեամբ մեռնողներուն թիւը պակսած է ,

Հուլիսի մէջ 61 տարուան միջոցը իրեքին մէկը .
Տանիմարբա , 66 տարուան մէջ՝ հինկին երկուքը .
Գերմանիա , 37 տարուան մէջ՝ նոյնպէս 5ին 2 .
Բրուսիա , 106 տարուան մէջ՝ իրեքին մէկը .
Աւստրիա , 7 տարուան մէջ՝ տասուիրեքին մէկը .
Հոլանտա , 24 տարուան մէջ՝ կիսով չափ .
Անգլիա , 150 տարուան մէջ՝ կիսով չափ .
Գաղղիա , 72 տարուան մէջ՝ չորսին իրեքը .
Հռովմայ տէրութեան մէջ 62 տարուան միջոցը՝ 3ին 1 .
Լոմպարտիա , 56 տարուան մէջ եօթնին մէկը :

Սիւնի Սիւսաստանի ու Լորվեկիայի մէջ մեռնողներուն թիւը գրեթէ նոյնպէս մնացած է , ու աճեր է Լափոլի տէրութեան մէջ :

Նոյնպէս քաղաքականութեւ ծաղկելուն պատճառաւ է որ Լարոպայի գլխաւոր քաղաքներուն բնակչաց թիւը երթալով բազմանալու վրայ է . և հիմակուան մեռնողներուն թիւը՝ բնակչաց թուոյն նայելով՝ առաջնորդ մեռնողներուն հետ ասանկ կը համեմատի .

Փարիզ , 80 տարուան մէջ մեռած է 3ին 1 .
Լոնտրա , 178 տարուան մէջ կէսէն աւելի .
Պերլին , 72 տարուան մէջ չորսին մէկը .
Ճենովա , 261 տարուան մէջ՝ հինկին իրեքը .
Վեննա , 80 տարուան մէջ՝ չորսին մէկը .
Հռովմ , 63 տարուան մէջ՝ կիսով չափ .
Ամսթերտամ , 64 տարուան մէջ վեցին մէկը .
Փեթրպուրկ , 40 տարուան մէջ՝ իրեքին երկուքը .
Սթոքհոլմ , 67 տարուան մէջ՝ իրեքին մէկը .
Լիվլիու , 38 տարուան մէջ՝ կէսը .
Մէնչեսթր , 64 տարուան մէջ՝ հինկին իրեքը :

Սարգուս կեանքը ցաւերով լեցուն է , և խիստ քիչ մարդ կայ որ հանգիստ ու երջանիկ կեանք ունեցող սեպուի . հիւանդութիւն , կիրք , դժբաղդութիւն անպակաս են գրեթէ բոլոր մարդկանց մէջ : Կարճ ալ է

մարդուս կեանքը , բայց ան կարճ կեանքը ինչպէս կ'անցնենք : Մէկ տարին 8760 ժամ է . ասոնցմէ 2920^ը քունով կ'անցնենք , որ է իրեք մասին մէկը . 730^ը ուտելու կ'անցնենք , 730 ալ՝ անձնական գործողութեանց . ըսել է թէ տարւոյն կէսը աս բաներուս կ'անցնենք հարկաւ , մնացած կէսն ալ ո՛ր գիտէ թէ ինչպէս :

Կասկէր անունով երեւելի աշխարհագէտը հետաքրքրական հաշիւ մը կ'ընէ թէ զանազան վիճակներն ու արուեստները ինչ տարբերութիւն կ'ընեն մարդուս կեանաց երկարութեանը վրայ , ու աս միջին համեմատութիւնները կը գտնէ .

Եկեղեցականք կ'ապրին	65	տարի ,	1	ամիս .
Վաճառականք	62	—	4	—
Պաշտօնատեսարք	61	—	7	—
Երկրագործք	61	—	5	—
Չինուորականք	59	—	6	—
Փաստաբանք	58	—	9	—
Նկարիչք , Երաժիշտք	57	—	3	—
Դաստիարակք	56	—	9	—
Բժիշկք	56	—	8	—
Ընդհանուր ամենայն մարդիկ	29	—	6	—

Եւ ցուցակիս նայելով՝ վիճակ կայ որ մարդուս կեանքը կրկին կ'ընէ : Բայց աս ալ գիտնալու է որ հոս յիշուածները այնպիսի մարդիկ կ'իմացուին որ երիտասարդութեան փոթորիկներէն ազատ մնացեր են , և ընդհանրապէս հանգիստ կեանք մը կ'անցնեն՝ հիւանդութեանց վտանգներէն ու զանազան փորձանքներէ հեռու :

Հ . Ա . Գ